

Representantforslag 143 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Per Willy Amundsen, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen

Dokument 8:143 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Per Willy Amundsen, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen om å innføre 450-timersregel, etter modell fra Danmark, for å forhindre at stadig flere innvandrere faller utenfor arbeidsmarkedet

Til Stortinget

Bakgrunn

Norge er i dag blant de landene i verden med høyest levestandard. De siste årene har mobiliteten av arbeidskraft internasjonalt og innvandringen til Norge økt. Høy migrasjon og mobilitet over landegrensene vil trolig fortsette å øke over tid, selv om mobiliteten på kort sikt påvirkes av konjunkturer og etterspørselen etter arbeidskraft. Behovet og mulighetene for personbevegelser på tvers av landegrensene øker som følge av økt verdenshandel, reduserte transportkostnader, nedbygging av grensehindre og tettere samhandling mellom land. Gjennom EØS-avtalen og EFTA-konvensjonen har Norge gitt sin tilslutning til målet om økt mobilitet over landegrensene mellom disse landene. Den økte mobiliteten bidrar til en mer effektiv utnyttelse av arbeidskraften på tvers av land. Dette er i seg selv en garanti for finansieringen av universelle velferdsordninger.

Den relativt store og raske økningen i innvandringen har bidratt til å gjøre befolkningen mer sammensatt. Det er blitt enklere å flytte mellom land, både midlertidig og permanent. Studenter, arbeidstagere og pensjonister tilbringer i langt større grad enn tidligere perioder i andre land. Større mobilitet over landegrensene og en mer mangfoldig befolkning har konsekvenser for ulike elementer i den norske velferds-

modellen. Velferdsmodellen legger rammer for utviklingen av innvandrings- og integreringspolitikken og påvirker migranters liv i Norge. Velferdsmodellen på sin side påvirkes av at det er stor variasjon i bakgrunn hos brukerne og produsentene av velferdstjenestene. Disse utfordringene har særlig stor virkning på inntektssikringsordningene og virkemidlene i integrerings- og arbeidsmarkedspolitikken.

Økt internasjonal mobilitet krever økt kunnskap om og en bedre forståelse av sammenhengen mellom migrasjon og den fremtidige utvikling av velferdsmodellen og velferdsordningene – for i neste omgang å gi et bedre grunnlag for en helhetlig politikktutvikling. På tross av dette er konsekvenser og dilemmaer for velferdsmodellen og velferdsordningene knyttet til økt migrasjon og internasjonal mobilitet i liten grad utredet og drøftet.

Nærmere om utviklingen – flere innvandrere faller utenfor arbeidsmarkedet

I den senere tid ser man at stadig flere innvandrere faller utenfor arbeidsmarkedet. I Danmark, hvor de har satt strengere og mer konkrete krav til å få tilgang på velferdsytelser, peker pilen motsatt vei.

Tall fra det europeiske statistikkbyrået Eurostat viser at sysselsettingen blant innvandrere i Norge sank med hele 5,5 prosentpoeng fra 2008 til 2009. Totalt var 60,2 prosent av innvandrerbefolkningen i alderen 15–64 år i arbeid i 2009, mot 65,7 prosent året før. Med innvandrere mener man i denne sammenhengen personer med utenlandsk statsborgerskap, men som ikke kommer fra et av de 27 EU-landene. I Danmark er situasjonen stikk motsatt. Fra 2008 til 2009 ble 2,3 prosentpoeng flere innvandrere sysselsatt. Dette skjedde samtidig som finanskrisen sendte tusenvis av dansker ut i arbeidsløshet. Det viser et notat som den danske «Arbeidsmarkedsstyrelsen» har utarbeidet for avisen Jyllandsposten.

Beskjeftigelsesminister Inger Støjberg (V) mener at det er konkrete innstramminger i velferdspolitikken som nå gir resultater. Spesielt peker hun på den såkalte 450-timersregelen, som innebærer at begge parter i et ekteskap må jobbe minimum 450 timer i løpet av 24 måneder for å bevare retten til kontanthjelp.

I Danmark har mange kvinner, ifølge beskjeftigelsesministeren, brukt 450-timersregelen til å overbevise mannen om at hun må ha et arbeid, hvis ikke mister familien sitt inntektsgrunnlag. Det spiller også inn at mange innvandrere gjør en stor innsats for å beholde jobben, noe som skyldes at de har måttet kjempe hardt for å komme inn på arbeidsmarkedet.

Tallene fra Eurostat og den danske arbeidsmarkedsstyrelsen viser at foruten Danmark har også Finland og Tyskland opplevd en positiv utvikling i arbeidet med å få sysselsatt innvandrerbefolkningen. Spania er verst i klassen. Der har andelen i arbeid sunket med hele 9,5 prosentpoeng. Ser en på totaltallene har Norge kun Portugal og Spania bak seg på denne lista.

Hvordan påvirker globaliseringen våre velferdsordninger?

Regjeringen nedsatte den 8. mai 2009 et utvalg som skal gi mer kunnskap om hvordan den norske velferdsmodellen fungerer i en tid med økt inn- og utvandring.

Utvalget skal se på effekten av større mobilitet i befolkningen og hva slags utfordringer den norske velferdsmodellen møter på grunn av mer bevegelse over landegrensene.

Utvalget har fått et bredt mandat og skal blant annet se på trykdeordninger og virkemidlene i integrerings- og arbeidsmarkedspolitikken.

Utvalget skal også se på om det er sider ved innvandringspolitikken som er spesielt relevant for den fremtidige utformingen av den norske velferdsmodellen.

Utvalget skal legge frem sin utredning for Arbeids- og inkluderingsdepartementet innen 6. mai 2011.

Utvalget har følgende sammensetning:

1. Grete Brochmann, professor, Oslo, leder
2. Torben Andersen, professor, Aarhus, Danmark
3. Anne Britt Djuve, forsker, Oppegård
4. Einar Niemi, professor, Tromsø
5. Knut Røed, seniorforsker, Oppegård
6. Inge Skeie, avdelingsdirektør, Oppegård
7. Sverre Try, seniorrådgiver, Oslo
8. Anna Aabø, administrerende direktør, Stavanger

Utvalgets mandat

Utvalget skal beskrive og vurdere nærmere de elementene i den norske velferdsmodellen som på-

virker og påvirkes av en økende migrasjon. Utvalget skal gi en oppdatert beskrivelse av hvilke rettigheter inn- og utvandrere har til de universelle velferdsordningene knyttet til inntektssikring ved sykdom, arbeidsledighet, uførhet, alderdom, overføringer til barnefamilier mv. Utvalget skal videre beskrive rettighetene til andre universelle velferdsordninger, som opplæring og helse og omsorg, for å sette arbeidet inn i en helhetlig ramme.

Utvalget skal ta utgangspunkt i og beskrive dagens migrasjonsbilde og forventede utviklingstrekk i Norge. Utvalget skal beskrive nærmere hvilke faktorer som forventes å påvirke inn- og utvandringen fremover. Utvalget skal på selvstendig grunnlag vurdere nærmere hvilke forutsetninger om omfang og sammensetning av migrasjon til og fra Norge det er rimelig å legge til grunn for utvalgets arbeid.

Utvalget skal fokusere på utformingen av inntektssikringsordningene og virkemidlene i integrerings- og arbeidsmarkedspolitikken, men i den grad det er behov for det, også trekke inn utformingen av de andre velferdsordningene. Utvalget skal ikke gå nærmere inn på innrettingen av norsk innvandringspolitikk som sådan, men skal likevel vurdere om det er sider ved innvandringspolitikken som er spesielt relevant for den fremtidige utviklingen og utformingen av den norske velferdsmodellen. Utvalget skal også beskrive hvordan utformingen av norske velferdsordninger kan påvirke migrasjonsstrømmene.

Utvalget skal legge en bred forståelse av migrasjon, inn- og utvandring, til grunn. Dette innebærer blant annet at personer med opphold på EØS-grunnlag, asylsøkere og personer uten lovlig opphold omfattes av utvalgets vurderinger.

Utvalget skal vurdere de samfunnsmessige konsekvensene av eventuelle endringer i inn- og utvandringen, herunder hvilke forutsetninger som må være til stede for at man skal kunne videreføre bærekraften i Norges velferdsmodell på kort og lang sikt. Spesifikt bes utvalget om å vurdere:

- Hvorvidt de universelle velferdsordningene sammen med de spesifikke integreringsvirkemidlene støtter opp under målene om høyest mulig yrkesdeltagelse.
- Hvilken betydning har økt mobilitet for forholdet mellom velferdsproduksjon og velferdskonsum.
- Hvorvidt et større etnisk og kulturelt mangfold kan antas å påvirke synet på og bruken av dagens velferdsordninger. Dette krever at utvalget vurderer nærmere forutsetningene for legitimiteten og bærekraften i ordningene, samt normer og normdannelse.
- Hvordan økt innvandring kan påvirke lønnsdannelsen, utstøting fra arbeidslivet og omfanget av uføremell sektor. Det blir viktig å få frem hvilke forhold/virkemidler som kan påvirke dette bildet.

Utvalget skal videre vurdere om omfanget på den økte inn- og utvandringen i seg selv vil kunne gi et press på de norske velferdsordningene. Spesifikt bes utvalget om å vurdere:

- Hvorvidt ordningene for opptjening av rettigheter, eksport av ytelser mv. er bærekraftige i en situasjon med langt høyere migrasjon enn i dag.
- Hvilke administrative og andre utfordringer økt migrasjon reiser.

På bakgrunn av utvalgets vurderinger av situasjonen i dag og velferdsordningenes betydning skal utvalget skissere forslag til eventuelle endringer/tilpasninger i virkemidlene som kan bidra til langsiktig bærekraft. Det blir spesielt viktig å klargjøre de forutsetninger og den usikkerheten som ligger til grunn for forslagene. Økonomiske, administrative og andre vesentlige konsekvenser av forslagene skal utredes.

Utvalget skal ha et komparativt perspektiv, hvor utviklingen i andre nordiske land og andre land skal vurderes og ses opp mot relevante utviklingstrekk i Norge. Utviklingen opp mot land som har en vesentlig annen velferdsmodell enn Norge skal også vurderes.

Utvalget vil få et eget sekretariat. Utvalget kan ved behov innhente faglig støtte og innspill underveis, fra blant annet ressurs- og kompetansemiljøer og berørte myndigheter. Det forutsettes at utvalget har kontakt med andre relevante offentlige utvalg. Utvalget kan også bestille utredninger i den grad utvalget selv ikke har kompetanse eller mulighet til å foreta den nødvendige innhenting av kunnskap.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet vil nedsette en referansegruppe som skal bistå utvalget med innspill.

Den danske 450-timersregelen

Den tidligere kjente 300-timersregelen ble 1. juli 2009 endret til en 450-timersregel. 450-timersregelen betyr at ektepar hvor den ene eller begge mottar kontanthjelp, skal begge parter oppfylle et krav om 450 timers ordinært og ustøttet arbeid innenfor de siste 24 måneder for å bevare retten til kontanthjelp. Overgangsregler betyr at regelen først får full virkning fra 1. juli 2011.

Formålet med 450-timersregelen er å bidra til prinsippene om at det skal lønne seg å arbeide, og at til retten til kontanthjelp følger også plikten til å stå til rådighet.

Arbeider begge mindre enn 450 timer, anses de ikke for å stå til rådighet for arbeidsmarkedet, og den ene mister derfor retten til kontanthjelp.

Oppsummering

Forslagsstillerne har merket seg at en av Europas ledende forskere på integrering mener høy sosialtrygd og gode velferdsordninger lokker ukvalifiserte innvandrere til de skandinaviske landene. Ruud Koopmans er professor ved Social Research Center i Berlin, som er et av Europas tyngste forskningssentre. Han har sammenlignet åtte europeiske lands integreringspolitikk, og mener Tyskland har klart oppgaven langt bedre enn blant annet Norge og Sverige.

Professor Ruud Koopmans mener høy sosialtrygd og gode velferdsordninger lokker ukvalifiserte innvandrere til Norge.

Forslagsstillerne mener det er positivt at regjeringen har nedsatt et utvalg som skal se nærmere på hvordan den norske velferdsmodellen fungerer i en tid med økt inn- og utvandring. I den sammenheng mener forslagsstillerne det bør være en klar målsetting å få en langt høyere andel av innvandrerne til å delta i arbeidslivet.

Forslagsstillerne mener videre at regjeringen har mye å lære av å se nærmere på hvordan man har iverksatt tiltak i vårt naboland Danmark. Forslagsstillerne anmoder Stortinget om å be regjeringen om at man innfører en såkalt 450-timersregel også i Norge, og at den bør gjelde både enslige og gifte/samboende. Regelen bør tilpasses de norske sosial- og trygdeordninger. Det viktigste er at det settes et klart aktivitetskrav som selve grunnlaget for å få rett til våre velferdsordninger.

Eksempel på aktivitetskrav kan være at man må delta i opplæring/utdanning i ulike arbeidsmarkedsbedrifter, et annet kan være krav om deltagelse i ulike kvalifiseringsprogrammer.

Forslag

Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen foreslå en 450-timersregel, etter modell fra Danmark, tilpasset norske sosial- og trygdeordninger der det settes konkrete aktivitetskrav for innvandrere utenfor EU-området for at de skal kunne få tilgang til norske velferdsordninger.

1 juni 2010

